

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Коломийський навчально-науковий інститут
Кафедра педагогіки і психології

***МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ***

ФІЛОСОФІЯ

Спеціальність: 013 Початкова освіта

Розробник: д.п.н. Лаппо В.В.

Коломия – 2019 рік

Тема 1. Предмет філософії

Мета заняття: навчити студентів аргументовано визначати предмет та функції філософії, окреслювати її проблемне поле.

Питання для обговорення:

1. Світогляд як духовно-практичний спосіб освоєння світу.
2. Структура світогляду.
3. Історичні типи світогляду та філософії.

Питання для контролю та самоконтролю:

1. Що таке світогляд? Чи всі люди мають світогляд?
2. Що таке філософський світогляд? Чим відрізняється він від інших історичних типів світогляду?
3. Чи можливий “чисто науковий” світогляд?
4. Чи може філософія бути зведена до науки?
5. Чи може філософія змінити світ? Яким чином?

Питання для дискусії та роздумів:

1. Визначте:
 - а. У якій формі людина усвідомлювала навколишній світ і своє власне життя до виникнення філософії?
 - б. Яка вирішальна особливість дофілософського мислення?
 - в. Наведіть приклади пережитків первісного мислення у звичаях різних народів.
 - г. Звідки виникла віра в силу магічних обрядів?
 - д. Чи мають місце прояви дофілософського способу мислення зараз у цивілізованому світі, у вашому власному мисленні?
 - е. Знайдіть сліди найдавнішої свідомості в нашій мові.
2. Які розуміння філософії є найпоширенішими:
 - а) Філософія – це вчення про суще (про світ, природу тощо).
 - б) Філософія - це вчення про пізнання.
 - в) Філософія - це вчення про людину, про найвищі людські цінності.

Питання для самостійного вивчення:

1. Філософські аспекти українського національного відродження.
2. Загальноцивілізаційне та національне в філософії.
3. Філософія національної ідеї.

Теми рефератів:

1. Філософська та наукова картина світу ХХ ст.
2. Філософія та політика.
3. Філософія та релігія.
4. Філософія як спосіб життя (особистість філософа).

Методичні рекомендації

Під час заняття студенти виступають з доповідями, рефератами, повідомленнями присвяченими проблемам становлення і розвитку світогляду людини, визначають відмінне і спільне між релігійним, науковим і філософським світоглядом, висловлюють власні думки з приводу проблемного поля філософської науки, дискутують над переліком основних функцій філософії.

Рекомендована література

1. Вандишев В.М. Філософія: екскурс в історію вчень і понять: навч. посіб. Київ: Кондор, 2015. С. 3–29.
2. Воронкова В. Г. Філософія: навч. посіб. Київ: Професіонал, 2014. С. 4–31.
3. Вступ до філософії: історико-філософська пропедевтика: підручник. Київ: Вища школа, 2010. С. 3–26.
4. Герасимчук А.А. Курс лекцій з філософії: навч. посіб. Київ: Вид-во Укр.- фін. ін-ту менедж. і бізнесу, 2008. С. 3–11.
5. Горак Г. І. Філософія: курс лекцій. Київ: Вілбор, 2007. С. 7–22.
6. Філософія : навч. посіб. для студентів усіх напрямів підгот. За заг. ред. Тімченка О. П. Львів: Растр-7, 2015.

С. 5– 41.

7. Рижак Л. і. Філософія як рефлексія духу: хрестоматія. Вид. 2-ге, перероб. і допов. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. С. 3–27.

Тема 2. Філософія Стародавнього Сходу

Мета заняття: формувати у студентів вміння до визначення філософських ідей у релігійних системах Стародавнього Сходу.

Питання для обговорення:

1. Культурно-історичні передумови виникнення філософії.
2. Філософія Стародавнього Китаю.
3. Філософські ідеї Індуїзму.
4. Філософія Буддизму.

Питання для контролю та самоконтролю:

1. Перелічити канонічні джерела Стародавньої Індії та визначити їх світоглядні ідеї.
1. Охарактеризувати філософські школи Стародавньої Індії.
2. Перелічити канонічні джерела Стародавнього Китаю.
3. Які ідеї державоустрою проголошено у вченні Конфуція?
4. У чому полягають відмінності світоглядних ідей Дасизму і Кофуціанства?
5. Визначити філософський зміст першоджерел Буддизму?
6. Чи відбулися зміни у філософії Буддизму за часів його заснування?

Питання для дискусії та роздумів:

1. Порівняйте основні характеристики цивілізацій східного та західного типів, визначить місце України у співвідношенні цих цивілізацій..
2. Окресліть основні світоглядні ідеї «Вед» як духовного канону Стародавньої Індії.
3. Охарактеризуйте основні ідеї та ідейні здобутки провідних філософських шкіл Стародавньої Індії.
4. Визначіть основні ідеї та ідейні здобутки провідних філософських шкіл Стародавнього Китаю.
5. Поясніть сучасне значення ідейних надбань давньосхідної філософії.

Питання для самостійного вивчення:

1. Неортодоксальні ведичні філософські системи.
2. Священні книги китайської освіченості.
3. Етичний принцип цзянь-ай моїзму.
4. Легізм законників філософської школи фа-цзя.

Теми рефератів:

1. Філософсько-світоглядне значення проблеми «Схід-Захід» в її сучасному тлумаченні.
2. Порівняльний аналіз особливостей західного та східного типу філософування.
3. Філософські ідеї Стародавньої Індії та їх сучасне значення.
4. Сучасна оцінка провідних філософських ідей Буддизму.
5. Сучасна оцінка основних ідей Конфуціанства.
6. Сучасна оцінка провідних ідей Даосизму.

Методичні рекомендації

В процесі підготовки студенти занотують висловлювання давньоіндійських та давньокитайських філософів, що не втратили актуальності. Наприкінці заняття бажаючі зачитують і коментують наведені цитати. Аудиторія спільно обговорює наведені вислови й дискутує з приводу їх використання в умовах сьогодення.

Рекомендована література

1. Дослідження цивілізацій Сходу та Заходу: історія, філософія, філологія : До ювілею О.Огнєвої : [36. ст.]. НАН України. Ін-т сходознавства ім. А.Кримського. Каф. філософії та релігієзнавства, Нац. ун-т «Києво-могилян. акад.»; [Голов. ред. Л.В.Матвєєва]. Київ: Аверс, 2004. 166 с.
2. Киричок О. Б. Філософія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. : курс лекцій, завдання до семінар. занять, питання до іспиту, вправи, тести, схеми, літ. Полтава : РВВ ПДАА, 2010. С. 18–32.
3. Місце філософії в інтелектуальних традиціях Сходу / [Ю. Ю. Завгородній та ін. ; відп. ред. О. А. Ярош]; НАН України, Ін-т філос. ім. Г. С. Сковороди. Київ : Наук. думка, 2013. 245 с.
4. Сілаєва Т.О. Філософія: Курс лекцій. Тернопіль, СМП «Астон» 2003.С. 29–57.

Тема 3. Антична філософія

Мета заняття: доповнити і закріпити знання про філософські школи та видатних філософів античного світу.

Питання для обговорення:

1. Плюралістична тенденція освоєння світу.
2. Досократики та сократівські школи філософії.
3. Філософські ідеї Платона.
4. Внесок Аристотеля в розвиток наукового пізнання світу.

Питання для контролю та самоконтролю:

1. У чому визначна особливість античної філософії?
2. Які фундаментальні проблеми античної філософії?
3. Хто такі «досократи», та в чому полягають особливості їх філософствування?
4. Хто такі софісти?
5. Які аспекти вчення Платона зумовили його значення для світової філософії?
6. У чому головна відмінність філософії Аристотеля від філософії Платона?
7. У чому сутність епікуреїзму?
8. У чому сутність стоїцизму?

Питання для дискусії та роздумів:

1. Хто ж відкрив «проблему людини» в філософії: софісти чи Сократ?
2. Платон говорив: «Філософи - це люди, здатні збагнути те, що вічно тотожне саме собі, а інші цього не можуть та застряють на місці, блукаючи серед численності різноманітних речей». Чи є сенс у твердженні Платона про те, що ми не ідеї співвідносно з предметами, а навпаки, предмети з ідеями? Чому Платон вважав, що ідеї - більш реальні об'єкти, ніж матеріальні речі?

Існують реальні предмети: каміння, дерева, тварини тощо. Але ідеальні об'єкти, наприклад, геометричні фігури (коло, трикутник, квадрат тощо) теж існують. Чи є відмінності в існуванні тих чи інших об'єктів? Чи можна сказати, що математичний трикутник та намальований (на дошці, на землі тощо) трикутник існують однаково чиним?

3. Стародавні філософи дотримувались девізу «Сумнівайся в усьому». Як можна тлумачити цей девіз?

Питання для самостійного вивчення:

1. Філософія ранньої класики.
2. Еллінська філософія.
3. Філософія стоїцизму.

Теми рефератів:

1. Філософія Мілетської школи.
2. Філософія еліатів.
3. «Ідеальна держава» Платона та сучасність.
4. Поняття душі в філософії Аристотеля та сучасність.

Методичні рекомендації

Під час опанування навчальним матеріалом студенти повинні усвідомити внесок видатних стародавніх філософів у систему наукового знання. Тематика доповідей присвячених філософії Стародавнього Сходу і філософії Античності, передбачає активне обговорення й визначення провідних рис кожного історичного етапу розвитку філософії. Важливо, щоб студенти самостійно обрали аргументи на користь вивчення історії філософії у сучасному вузі та запропонували власне бачення подальшого розвитку філософської науки.

Рекомендована література

1. Балух В.О., Возний І.П., Коцур В.П. Історичні портрети античності та середньовіччя. Чернівці: Рута, 2015. С. 77–291.
2. Бичко А.К., Бичко І.В., Табачковський В.Г. Історія філософії: підручникю Київ Ірбіс, 2011. С. 123–210.
3. Історія філософії: підручник. За заг.ред. Ярошовець В.І. Київ: Вища школа, 2012. – С. 98–214.
4. Кондзьолка В. В. Нариси історії античної філософії. Львів: Свічадо, 2013. 187 с.
5. Петрушенко В. М. Філософія: підручник. Київ: Наукова думка, 2014. 32– 191.

6. Татаркевич В. Історія філософії. Антична і середньовічна філософія. (пер.з пол. Андрій Шкраб'юк). Львів: Свічадо. 2006. С. 8–271.
7. Філософія : Хрестоматія. [Упоряд. І.В.Демчик]. 2-е вид., перероб. і допов. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2000. С. 17–112 с

Тема 4. Філософія Середньовіччя

Мета заняття: удосконалити знання про особливості філософських пошуків доби Середньовіччя та навчати студентів виявляти філософські ідеї у творах богословського змісту.

Питання для обговорення:

1. Духовна орієнтація середньовічної філософії.
2. Філософські аспекти ранньохристиянського віровчення.
3. Провідні філософські напрями середньовічної філософії.
4. Філософія раннього та пізнього Ренесансу.

Питання для контролю та самоконтролю:

1. Як розрізнити етапи патристики та схоластики в середньовічній філософії?
2. Чому Августин Блаженний вважається в історії середньовічної патристики найбільш значущим філософом?
3. У чому сутність проблеми номіналізму та реалізму?
4. У чому сутність нового розуміння відношення віри та розуму, філософії та теології у вченні Фоми Аквінського?
5. У чому полягає новизна основних ідей та тенденцій Ренесансу?

Питання для дискусії та роздумів:

1. Як відповідали на питання про сполучення свободи волі людини та божественної необхідності філософи середньовіччя і як на це питання відповідаєте ви?
2. Чи погоджуєтеся ви з твердженням Августина, що «людина є розумною душею, що користується земним тілом»?
3. У чому полягає різниця між патристикою і схоластикой?

Питання для самостійного вивчення:

1. Особливості та головні проблеми філософії ісламського світу в період середньовіччя.
2. Просвітництво та філософія барокко.
3. Продовжіть заповнення таблиці “Історико-філософський процес”.

Теми рефератів:

1. Філософський сенс патристики.
2. Філософські пошуки Томи Аквінського.
3. Гуманізм Відродження та сучасність.
4. Драматизм філософії Відродження.
5. Визначні філософи епохи Відродження.

Методичні рекомендації

Підготовка до практичного заняття передбачає ознайомлення зі значною кількістю першоджерел з патристики, теології, релігійної філософії задля визначення характерних ознак середньовічної філософської думки. Відтак у доповідях і рефератах студентам необхідно відзначити філософські ідеї середньовічних богословських творів. Доречна дискусія, під час якої студентам необхідно аргументовано довести (чи заперечити) внесок тогочасних теологів у розвиток філософської науки.

Рекомендована література

8. Александрова О. В. Філософія Середніх віків та доби Відродження. - К., 2002.
9. Кондзьолка В. В. Історія середньовічної філософії. - Львів., 2001.
10. Балух В.О., Возний І.П., Коцур В.П. Історичні портрети античності та середньовіччя. Чернівці: Рута, 2015. С. 77–291.
11. Дмитрук І. А. Філософи Середньовіччя. Хмельницький: Стасюк Л. С., 2013. 143 с.
12. Татаркевич В. Історія філософії. Антична і середньовічна філософія. (пер.з пол. Андрій Шкраб'юк). Львів: Свічадо. 2006. С. 8–271.
13. Хрестоматія з курсу історії середньовічної філософії. Уклад. Біленко Т. І. Дрогобич: РВВ ДДПУ, 2015. С. 176–301.

Тема 5. Філософія Нового часу

Мета заняття: охарактеризувати домінантні проблеми філософії Нового часу та навчитись співставляти протилежні філософські вчення з питань раціоналізму.

Питання для обговорення:

1. Історичні передумови становлення філософії Нового часу.
2. Проблеми знання, методу у філософії Нового часу.
3. Філософське обґрунтування нової картини світу.
4. Філософські ідеї Ф.Бекона і Р.Декарта.
5. Пантеїзм Б. Спінози.

Питання для контролю та самоконтролю:

1. В чому полягає найсуттєвіша особливість філософії Нового часу?
2. Які специфічні проблеми з'являються у філософії цього періоду?
3. В чому полягає суттєва різниця емпіризму та раціоналізму?

Питання для дискусії та роздумів:

1. Який метод пропонує Бекон, стверджуючи «Є три можливі шляхи пізнання. Перший – це шлях павука, тобто спроба людського розуму виводити істини з самого себе (це абстрактний раціоналізм). Другий шлях – шлях мурахи, що уособлює однобічний емпіризм, який зводить пізнання до нагромадження голих фактів. Третім є справжній шлях науки – шлях бджоли. Як бджола переробляє нектар у дорожню речовину – мед, так і справжній науковець перетворює емпіричні факти за допомогою раціональних методів у наукову істину»?
2. Чи є перспективи в утилітарно-прагматичному ставленні людини до світу, яке сформувалося в Новий час?
3. Як можна визначити світоглядне підґрунтя філософії Нового часу – матеріалістичне чи ідеалістичне? (обґрунтуйте обраний варіант).

Питання для самостійного вивчення:

1. Проблема субстанції в філософії XVII ст.
2. Філософські здобутки в епоху Просвітництва.
3. Роль визначних енциклопедистів у розвитку філософії.
4. Філософська сутність пантеїзму.

Теми рефератів:

1. Вчення про субстанцію у філософії Б.Спінози.
2. Бекон та Декарт: сенсуалізм і раціоналізм Нового часу.
3. Деїстична філософія Ш.Монтеск'є.
4. Вчення про монади Г.Лейбніца.
5. Життєвий і науковий шлях Б.Спінози

Методичні рекомендації

В процесі ознайомлення з студентськими доповідями, повідомленнями та рефератами аудиторії пропонується занотувати, або графічно відобразити узагальнення щодо провідних особливостей філософії Нового часу. Наприкінці заняття бажано зачитують (чи малюють на дошці) і коментують занотовані міркування.

Рекомендована література

1. Вандишев В.М. Філософія: екскурс в історію вчень і понять: навч. посіб. Київ: Кондор, 2015. С.207–262.
2. Кислюк К.В. Філософія. Модульний курс навч. посіб. для студ. Харків: Торсінг плюс, 2017. С. 188–245.
3. Пазенок В.С. Філософія: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2018. С. 98–121.

4. Філософія: посіб. для студ. вищ. навч. закладів. Заг.ред. Є.М. Причепій, А.М. Черній. К.: Академія, 2012. С.286–311.

5. Філософія : Хрестоматія. Упоряд. І.В.Демчик. 2-е вид., перероб. і допов. Кам'янець-Подільський : Абетка, 2014. С. 111–174.

Тема 6. Німецька класична філософія

Мета заняття: означити універсальний та системний характер німецької класичної філософії та спонукати студентів до аналізу філософських текстів.

Питання для обговорення:

1. Загальні особливості та здобутки німецької класичної філософії.
2. Вчення І.Канта про пізнання, етичні, естетичні, антропологічні та соціально-історичні ідеї.
3. Активізм та діалектика у філософських ідеях І.Г.Фіхте.
4. Особливості філософської позиції Ф.Шеллінга.
5. Філософська система Г.Гегеля: її ідейні засади, метод та складові.
6. Філософські ідеї Л.Фейєрбаха.

Питання для контролю та самоконтролю:

1. Визначить внесок І.Канта у розвиток гносеології й етики.
2. У чому полягають основні ідеї «Науковивчення» Г.Фіхте?
3. Провідні аспекти філософії природи В.Шеллінга.
4. У чому полягає сутність діалектичного методу.
5. Чому філософію Гегеля відносять до ідеалістичного напрямку?

Питання для дискусії та роздумів:

1. Сформулюйте «категоричний імператив» І.Канта.
2. Що, на думку Г. Гегеля, постає причиною руху та розвитку?
3. Порівняйте філософію песимізму та філософський оптимізм.
4. Розкрийте сутність антропологізму Л.Фейєрбаха.
5. Охарактеризуйте моральні та правові аспекти категоричного імперативу І.Канта.

Питання для самостійного вивчення:

1. Історико-філософські передумови переходу від класичної філософії до некласичної.
2. Характеристика вихідних засад класичної та некласичної філософії.
3. Ідеї А.Шопенгауера та С.Кіркгора – фундаторів некласичної філософії.
4. Напрями та представники розробки «наукової філософії» (позитивізм, марксизм, природничий матеріалізм).
5. Особливості неокантіанства і неогегельянства як окремих філософських шкіл.

Теми рефератів:

1. І.Кант – першопочатківець німецької класичної філософії.
2. Теорія пізнання І. Канта.
3. Проблеми етики в німецькій класичній філософії.
4. Розробка діалектики в німецькій класичній філософії.
5. Соціально-політичні теорії філософів німецької класики.
6. Натурфілософські концепції філософів німецької класики.
7. «Феноменологія духу» як джерело філософії Гегеля.
8. Порівняльний аналіз матеріалістичних концепцій французьких матеріалістів і Л.Фейєрбаха.

Методичні рекомендації

Наприкінці семінарського заняття рекомендується провести «прес-конференцію», під час якої кілька студентів перебирають на себе роль філософів, кожен з яких представляє певний філософський напрям (діалектика, метафізика, догматизм, релятивізм). Решта аудиторії поділяється на журналістів (завданням яких є точно й лаконічно ставити запитання конкурсантам) та журі, що визначає точність запитань та вичерпність відповідей.

Рекомендована література

1. Історія філософії: Підручник / Ярошовець В.І., Бичко І.В., Бугров В.А. та ін.; Київ: ІРБІС, 2002. С. 203–279.
2. Кушаков Ю. В. Нариси з історії німецької філософії Нового часу. Київ: Центр навчальної літератури, 2016.

С. 308–339.

3. Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія: посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Видавничий центр „Академія”, 2011 С. 264 –335.
4. Рассел Б. Історія західної філософії. Київ: ОСНОВИ, 2005. С. 402–501.
5. Філософія. Курс лекцій (І.В. Бичко, Ю.В. Осічнюк, В.Г. Табачковський та ін.) Київ: Либідь, 2011. С. 274–341.

Тема 7. Історія філософії України

Мета заняття: допомогти студентам осмислити еволюційний шлях філософської думки України як органічної частини всесвітньої філософської науки.

Питання для обговорення:

1. Філософські ідеї в культурі Київської Русі.
2. Відродження та Просвітництво в Україні у XV-XVIII ст. Філософські традиції Києво-Могилянської академії.
3. Формування і розвиток українського романтизму. Г.С. Сковорода - народний філософ.
4. Розвиток суспільно-політичних ідей в українській філософії XIX ст.
5. Релігійно-етична проблематика української філософії кінця XIX –XX ст.
6. Осмислення проблем нації і державності у вітчизняній філософії з кінця XIX століття.

Питання для контролю та самоконтролю:

1. Перелічіть джерела української філософської культури.
2. Визначте етапи становлення християнського світогляду на Русі.
3. У чому полягає специфіка Філософія Київської церкви X – XII ст.?
4. Визначте передфілософські уявлення давніх слов'ян.
5. Яку роль відігравало християнство у становленні філософії Київської Русі?
6. Як розумілися людина та її сутність у культурі Київської Русі?
7. В чому полягають морально-етичні уявлення в Київській Русі?
8. Визначте загальні особливості філософської культури Київської Русі?
9. З якого часу слід починати відлік історії української філософії?

Питання для дискусії та роздумів:

1. Чому в усіх узагальнюючих працях присвячених історії української філософії, автори пишуть про історію філософії «в» Україні, а не «про» українську філософію? Чи можлива взагалі історія української філософії?
2. Чи можуть бути об'єктом вивчення української філософії твори мислителів, які за етнічною приналежністю не є українцями або котрі писали свої твори не українською мовою, проживали за межами України?
3. Назвіть основні риси філософських пошуків у Київській Русі. Сформулюйте принципи філософії братських шкіл.
4. Курси філософії, що читались у Києво-Могилянській академії, створювались за зразком філософських курсів західноєвропейських університетів. Що це було: форма популяризації в українській культурі досягнень західноєвропейської університетської філософії чи результат оригінальної творчості? Обґрунтуйте свою відповідь, спираючись на філософські погляди професорів Києво-Могилянської академії.
5. У літературі присвяченій Г.С. Сковороді його називали «харківським Діогеном», «українським Сократом», «селянським просвітником», «містиком», «пантеїстом», «непоследовним матеріалістом». Які з цих визначень, на вашу думку, відповідають сутності філософії Г.С. Сковорода, а які - ні? Обґрунтуйте свою позицію.
6. Г.Сковорода заповідав написати після його смерті таку епітафію: «Світ ловив мене, але не спіймав». Що, на вашу думку, в житті Г.С.Сковорода можна використовувати як приклад, а що - ні?
7. Спираючись на ідеї філософії мови О. Потебні, проаналізуйте мовну ситуацію в сучасній Україні. Як ви ставитесь до ідеї двомовності?
8. Що таке національна філософія?
9. На основі аналізу ідейного спадку М. Хвильового, Д.Донцова та В. Липинського, що спирались на теоретичні основи «філософії волі» (Шопенгауер, Ніцше), проаналізуйте характер зв'язку між філософією та політикою.
10. У чому полягає принципова відмінність наряду формування національної ідеї, що запропонував В.Липинський, від закликів Д. Донцова до національної меншості, які він висловив у своєму вченні

«вольового націоналізму»?

11. Чому українську філософію називають «філософією серця»?
12. У чому сутність ідеї месіанства українського народу, що пропагував М. Костомаров?
13. В чому сутність християнського екзистенціалізму М. Бердяєва?
14. Що таке філософія українського духу?
15. Основні етапи історико-філософського процесу в Україні.

Питання для самостійного вивчення:

1. Міфопічний світогляд праукраїнського етносу (IX – XI ст.).
2. Філософський характер “Велесової книги”.
3. Внесок Києво-Могилянської Академії в розвиток філософії.
4. Філософська культура українського барокко.

Теми рефератів:

1. Філософські мотиви “Слова о полку Ігоревім”.
2. Основні риси філософських пошуків Київської Русі.
3. Гурток київських книжників.
4. Філософські ідеї діячів Острозького культурно-освітнього центру.
5. Філософські погляди І. Вишенського.
6. Філософія братських шкіл.
7. «Філософія серця» і розуміння щастя Г. Сковородою.

Методичні рекомендації

При підготовці до семінарського заняття слід заохочувати студентів до самостійного виявлення філософських ідей у письмових пам’ятках киеворуської доби та літературних творах української національної еліти. В процесі обговорення слід звернути увагу аудиторії на самобутні підходи та шляхи розв’язання спільних для вітчизняної та зарубіжної філософії проблем, що спираються на національні культурні традиції. У своїх виступах доповідачі мають окреслити проблемне поле української філософії; визначити принципові відмінності та гуманістичну спрямованість різних підходів до осмислення проблем державності та нації; охарактеризувати методологічні можливості концепцій вітчизняних філософів у поясненні та прогнозуванні соціальних трансформацій в сучасній Україні.

Рекомендована література

1. Горський В.С. Історія української філософії: навч. посіб. Кіхв: Знання, 2011. 374 с.
2. Історія української філософії : підручник / С. В. Бондар, Г. В. Вдовиченко, Н. Ю. Кривда [та ін.]. - Київ: Академвидав, 2018. 624 с.
3. Кралюк П. М. Історія філософії України : підручник. – К. : КНТ, 2015. – 652 с.
4. Огородник І. В. Історія філософської думки в Україні: курс лекцій. Київ: Знання, 2012. 543 с.
5. Огородник, І. В. Ук
6. раїнська філософія в іменах]: навч. посіб. Кіхв: Либідь, 2017. 328 с.
7. Федів Ю.О. Історія української філософії: навч. посіб. Київ: Україна, 2017. 509 с.

Тема 8. Тенденції розвитку сучасної філософії (XX ст.)

Мета заняття: опанування студентами провідних концепцій сучасної світової філософії.

Питання для обговорення:

1. Особливості сучасної філософії. Неокантіанство, неогегельянство.
2. Прагматизм. Філософія життя. Психоаналітична філософія.
3. Персоналізм. Феноменологія Гуссерля. Екзистенціалізм.
4. Франкфуртська школа. Структуралізм. Герменевтика.

Питання для контролю та самоконтролю:

1. Що є джерелом сучасного неопозитивізму та постпозитивізму?
2. Виділіть логіко-філософські школи неопозитивізму.
3. Визначте основні риси неопозитивізму.
4. Визначте специфічні риси постпозитивізму.
5. Що є критичний раціоналізм?
6. Що є герменевтика?
7. Перелічити видатних представників екзистенціалізму.

Питання для дискусії та роздумів:

1. Чим обумовлена вагомість ірраціоналістичних течій у сучасній світовій філософії?
2. З яких причин однією з головних проблем філософії XX ст. стала проблема відчуженої від суспільства людини?
3. У чому полягає відмінність сприйняття місця людини у класичній онтології XIX ст. та у «новій онтології» М. Хайдеггера?
4. Як вирішуються проблеми людини у філософії екзистенціалізму?
5. Які течії сучасної західної філософії зводять філософію тільки до проблем наукового пізнання?
6. Які проблеми вирішує неопозитивізм? Назвіть основні етапи його еволюції та виявіть характерні риси в певні періоди.
7. Які напрями сучасної західної філософії зводять свій предмет до проблем людини, її існування? Які соціально-політичні причини такого твердження?
8. Чи є екзистенціальна філософія гуманістичною?
9. Що спільного і відмінного між релігійністю і містицизмом?

Питання для самостійного вивчення:

1. Неотомізм – сучасна релігійно-філософська течія.
2. Російська релігійна філософія та філософський містицизм.
3. Ситуація постмодернізму у філософії.
4. Еволюція релігійної філософії XX ст.
5. Структуралізм у гуманітарному пізнанні.
6. Проблема раціонального та ірраціонального у філософії XX ст.
7. Загальне та особливе у неопозитивізмі і постпозитивізмі.

Теми рефератів:

1. Перехід від класичної філософії до неокласичної.
2. Від феноменології до екзистенціалізму та герменевтики.
3. Аналітична філософія.
4. Філософія науки: від логічного позитивізму до епістемологічного анархізму.
5. Філософська антропологія: ідейні витоки.
6. Російська релігійна філософія.
7. Провідні ідеї фрейдизму як філософської течії.
8. Особливості французького екзистенціалізму.

Методичні рекомендації

Окрім виступів з доповідями, повідомленнями та рефератами, відповідей на запитання, відбувається дискусія на тему «Чи спроможна філософія розв'язати глобальні проблеми сьогодення?» Відповідно до того, як студенти визначаються з власною позицією, аудиторія поділяється на прихильників обраного способу, їх опонентів та спостерігачів. Сторони аргументовано захищають свою позицію. В кінці дискусії спостерігачі підводять підсумки й оголошують, хто краще зумів висловити свої переконання.

Рекомендована література

1. Вандишев В.М. Філософія: екскурс в історію вчень і понять: навч. посіб. Київ: Кондор, 2015. С. 3–29.
2. Воронкова В. Г. Філософія: навч. посіб. Київ: Професіонал, 2014. С. 4–31.
3. Вступ до філософії: історико-філософська пропедевтика: підручник. Київ: Вища школа, 2010. С. 3–26.
4. Герасимчук А.А. Курс лекцій з філософії: навч. посіб. Київ: Вид-во Укр.- фін. ін-ту менедж. і бізнесу, 2008. С. 3–11.
5. Горак Г. І. Філософія: курс лекцій. Київ: Вілбор, 2007. С. 7–22.
6. Філософія : навч. посіб. для студентів усіх напрямів підгот. За заг. ред. Тімченка О. П. Львів: Растр-7, 2015. С. 5– 41.
7. Рижак Л. і..Філософія як рефлексія духу: хрестоматія. Вид. 2-ге, перероб. і допов. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. С. 3–27.

Тема 9. Філософія освіти

Мета заняття: виявити філософську парадигму освітньої системи та сформувати у майбутніх педагогів здатність до застосування філософських знань у подальшій навчально-дослідній роботі.

Питання для обговорення:

1. Освіта і виховання як чинники соціальних трансформацій.
2. Соціальна обумовленість інститутів освіти.
3. Суспільний ідеал і освітній ідеал: проблема взаємообумовленості.
4. Держава і освіта. Освіта в контексті соціальної політики.
5. Освіта в сучасних глобалізаційних процесах.

Питання для контролю та самоконтролю:

1. У чому полягає предмет і завдання філософії освіти?
2. Чому філософія освіти визначається як наукова галузь?
3. Чому освіта – це комплексний феномен культури та окремий соціальний інститут?
4. У чому полягає феномен освіти в історії суспільства?
5. Визначить етапи розвитку освіти в Україні.
6. Які провідні проблеми освіти на межі XX–XXI сторіч?

Питання для дискусії та роздумів:

1. Сформулюйте основні тенденції розвитку сучасної освіти.
2. Визначте філософсько-методологічні проблеми розвитку сучасної освіти.
3. У чому полягають філософські засади формування ціннісно-цільових пріоритетів освіти?
4. На яких засадах ґрунтується філософське осмислення проблем розвитку вітчизняної освіти?
5. Які філософсько-методологічні засади визначають систему управління сучасною освітою?
6. Як сприятиме філософське знання процесу реформування сучасної української освіти?

Питання для самостійного вивчення:

1. Онтологічна характеристика феномену освіти.
2. Соціальна та когнітивна природа філософії освіти.
3. Проблема інституціоналізації філософії освіти.
4. Міждисциплінарний характер філософії освіти.
5. Основні тенденції розвитку сучасної освіти.
6. Історичні етапи розвитку взаємодії філософії та освіти.
7. Формування та розвиток сучасних освітніх парадигм.

Теми рефератів:

1. Ключові ідеї античної культури та освіти.
2. Філософсько-освітня думка епохи Просвітництва.
3. Педагогічна система Я.-А. Коменського.
4. Філософський аспект вітчизняних освітніх традицій.
5. Філософсько-педагогічні ідеї Григорія Сковороди.

Методичні рекомендації

Наприкінці заняття відбувається обговорення проблеми «Як філософія спроможна допомогти сучасній педагогіці?». Спочатку студенти спільно визначають коло питань, що їх вивчає педагогічна наука. Потім кожен студент пропонує власне бачення взаємодії філософії і педагогіки. Висловлені пропозиції обговорюються і узагальнюються в кількох варіантах. Сторони аргументовано захищають свою позицію. На завершення спостерігачі підводять підсумки й оголошують, хто краще зумів висловити свої переконання.

Рекомендована література

1. Базалук О.О., Юхименко Н.Ф. Філософія освіти: Навчально-методичний посібник / О. Базалук, Н. Юхименко Київ.: Кондор, 2010. 354 с.
2. Карпенчук С.Г. Філософія освіти (загальна теорія педагогіки). Київ: Слово, 2013. 687 с
3. Романенко М.І. Освіта як об'єкт соціально-філософського аналізу. – Дніпропетровськ: Видавництво «Промінь», 2008. 405 с.
4. Філософія освіти: хрестоматія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М-во освіти і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченко ; [уклад.: В. О. Огнев'юк, О. М. Кузьменко]. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. 506 с.
5. Черепанова С. О. Філософія освіти: світоглядно-гуманітарний вимір : людина, наука, культура, мистецтво, стиль мислення. Львів: Світ, 2011. 407 с.